

Rottermund, Andrzej

Działalność Krajowych Komitetów Specjalistycznych ICOM

Muzealnictwo 26 27, 147-150

1983

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Działalność Krajowych Komitetów Specjalistycznych ICOM

W ciągu ostatniego roku Polski Komitet Narodowy ICOM zebrał się trzykrotnie na swych plenarnych posiedzeniach w dniach 19.XI.1981 r., 30.IV.1982 r. oraz 1.X.1982 r. Jednym z celów Komitetu Krajowego jest uaktywnienie działalności Komitetów Specjalistycznych ICOM, które są odpowiednikami międzynarodowych komitetów specjalistycznych. Chodzi przede wszystkim o to, aby w specjalistycznych komitetach prowadzona była praca w niewielkich grupach fachowców-muzealników. Polegać ma ona na przekazywaniu problematyki międzynarodowej oraz wymianie doświadczeń. Pozostałe opracowania będą mogły być przedstawione w międzynarodowych komitetach specjalistycznych.

Przy Międzynarodowym Komitecie ICOM działa obecnie 21 komitetów i 6 stowarzyszeń afiliowanych:

- Komitet Archeologii i Historii
- Komitet Architektury i Technik Muzealnych
- Komitet Rzemiosła Artystycznego (Sztuki Stosowanej)
- Komitet Sztuki Współczesnej
- Komitet Sztuk Pięknych
- Komitet Konserwacji
- Komitet Kostiumu
- Komitet Dokumentacji
- Komitet Edukacji i Działalności Kulturalnej
- Komitet Etnografii
- Komitet Kształcenia Kadry
- Komitet Instrumentów Muzycznych
- Komitet Muzeów Literatury
- Komitet Muzeów Regionalnych
- Komitet Muzeologii
- Komitet Public Relations
- Komitet Nauki i Techniki
- Komitet Przyrodniczy
- Komitet Bezpieczeństwa Zbiorów
- Komitet Szkła
- Komitet Egiptologii

Stowarzyszenia afiliowane:

- Broni i Historii Wojskowości
- Sztuk Widowiskowych

- Międzynarodowe Zrzeszenie Muzeów Architektury
- Międzynarodowe Zrzeszenie Muzeów Rolniczych
- Muzeów na Wolnym Powietrzu
- Muzeów Transportu

W listopadzie 1981 r. powołano przewodniczących większości krajowych Komitetów specjalistycznych. Kilkanaście Komitetów rozpoczęło lub kontynuowało swoją działalność o czym informowali przewodniczący na posiedzeniach plenarnych w dniach 30.IV.82 r. i 1.X.82 r. Prace prowadzą już następujące Krajowe Komitety Specjalistyczne: Archeologii i Historii, Architektury i Technik Muzealnych, Rzemiosła Artystycznego, Sztuki Współczesnej, Sztuk Pięknych, Konserwacji, Dokumentacji, Edukacji i Działalności Kulturalnej, Instrumentów Muzycznych, Literatury, Nauki i Techniki, Przyrodniczy, Bezpieczeństwa Zbiorów, Szkła i Egiptologii.

Ze Stowarzyszeń afiliowanych: Broni i Historii Wojskowości, Międzynarodowe Zrzeszenie Muzeów Architektury, Muzeów Transportu. Kilka Komitetów złożyło obszerniejsze notatki o swojej pracy, na których podstawie opracowano poniższe informacje:

Komitet Sztuk Pięknych

Dotychczas odbyły się trzy spotkania. Założono, że prace Komitetu szły będą raczej w kierunku omawiania zagadnień związanych z praktyką muzealną, niż rozważań czysto teoretycznych. Komitet stać się ma płaszczyzną wzajemnej informacji o muzealnych pracach podejmowanych za granicą, a związanych głównie z kształtowaniem kolekcji, ekspozycjami stałymi, wystawami czasowymi, pracą naukową w muzeach oraz problemami upowszechniania. Komitet liczy, że w oparciu o podejmowane w jego ramach prace wyłonią się rozwiązania i propozycje, które będzie można przedstawić na arenie międzynarodowej. Obecnie opracowywane są następujące zagadnienia:

1. Modelowe rozwiązania muzealnych katalogów naukowych;
2. Obowiązki pracownika muzealnego przy konwojowaniu dzieł sztuki;

3. Ekspozycje galerii malarstwa w muzeach narodowych – założenia naukowe, edukacyjne i artystyczne.

Komitet Konserwacji

Ramowy program działalności przewiduje:

1. Stymulowanie i upowszechnianie postępu i osiągnięć w dziedzinie konserwacji zabytków gromadzonych w muzeach, kolekcjach i w ekspozycji zewnętrznej;
2. Zwrócenie szczególnej uwagi nad prawidłowym stosowaniem metod konserwatorskich w muzealnictwie;
3. Udzielanie porad w zakresie prawidłowego stosowania zabiegów konserwatorskich i prowadzenia dokumentacji;
4. Przenoszenie doświadczeń zagranicznych konserwatorów na grunt polskiego muzealnictwa.

Komitet Instrumentów Muzycznych

Program działania przewiduje:

1. Opracowanie ogólnych zasad konserwacji i rekonstrukcji zabytkowych instrumentów lutniczych.
Prace prowadzone będą równolegle w dwóch kierunkach
 - a) teoretycznym – próba sformułowania ogólnych zasad konserwacji i rekonstrukcji zabytkowych instrumentów lutniczych zarówno w odniesieniu do substancji materialnej, jak i dźwiękowej, oraz opracowania ogólnych zasad przechowywania instrumentów lutniczych w magazynach muzealnych;
 - b) praktycznym – badania nad wpływem czynników zewnętrznych na stan zachowania instrumentu lutniczego (również w zakresie substancji dźwiękowej). Prace zmierzające do zrekonstruowania dawnych technologii stosowanych w budowie zabytkowych instrumentów lutniczych;
2. W miarę możliwości rozpoczęte zostaną prace nad ustaleniem zasad identyfikacji i opisu instrumentu lutniczego w naukowej dokumentacji muzealnej;
3. Proponuje się podjęcie wspólnych prac z sekcją Konserwacji w zakresie konserwacji lakierów lutniczych.

Komitet Muzeów Literatury

Na odbytych trzech posiedzeniach zarysowano program działania Komitetu.

1. Wykorzystując materiały zebrane dla Międzynarodowego Przewodnika Muzeów Literackich przygotowywanego sukcesywnie przez ICLM (Międzynarodowy Komitet Muzeów Literackich) ICOM podjęto decyzję o wydaniu takiego przewodnika w wersji rozszerzonej dla polskiego odbiorcy w języku polskim zlecając jego druk Zakładowi Wydawniczo-Propagandowemu PTTK. Przewodnik ten, już złożony w wydawnictwie, ukaże się w 1983 r. pt. *Muzea literackie w Polsce*. Obejmować on będzie również muzea zagraniczne poświęcone pisarzom polskim;
2. Wykorzystując dane nadesłane przez poszczególne muzea Komitet zorientuje się w rzeczywistej sytuacji tych muzeów poprzez kontakty osobiste – zapraszanie kierowników tych placówek do Muzeum Literatury, jak również odwiedzin tych muzeów ze szczególnym zwróceniem uwagi na stan ekspozycji, gromadzenie i udostępnianie zbiorów. Wskazane byłoby opracowanie raportu na ten temat;
3. Należy opracować program doształcania pracowników małych muzeów literackich poprzez organizowanie seminariów, gdzie uwzględnione byłyby informacje o stanie muzealnictwa literackiego na świecie;
4. Komitet winien mieć wpływ na powstawanie nowych placówek muzealnych i ich odpowiedni poziom.

Komitet Nauki i Techniki

Omówił następujące najpilniejsze problemy:

1. Sytuację muzeów techniki i nauki a zwłaszcza techniki w warunkach wprowadzanej aktualnie reformy gospodarczej;
2. Dokumentację współczesnego postępu naukowego i technicznego w zbiorach muzealnych (kryteria wyboru dokumentów i eksponatów wymagających trwałego zachowania);
3. Status pracownika muzeów typu naukowego i technicznego (m. in. zagadnienia doskonalenia zawodowego i naukowego awansu);
4. Rozwój współpracy zagranicznej;
5. Kierunki rozwoju muzealnictwa naukowego i technicznego.

Komitet Przyrodniczy

Wykazał brak w muzeach przyrodniczych w Polsce pracowników, którzy prócz specjalizacji w zakresie nauk przyrodniczych posiadaliby studia specjalistyczne z zakresu muzeologii. Dlatego też w programach Komitetu znaleźć powinny się następujące zagadnienia:

1. Teoria eksponatu i ekspozycji muzealnej, w szczególności zagadnienia estetyki wystaw (stylistyki, kompozycji);
2. Zagadnienie modernizacji wystaw dawnych i jednocześnie zagadnienie konserwacji lub rekonstrukcji wystaw mających jako całość charakter zabytku;
3. Technologia projektowania wystaw muzealnych;
4. Zagadnienie adaptacji wnętrza w pierwotnej nie-muzealnej funkcji dla celów muzealnych, w szczególności wnętrz zabytkowych.

Komitet Bezpieczeństwa Zbiorów

Przyjął wstępnie następujące grupy problemów:
Temat I – Zabezpieczenie zbiorów muzealnych przed kradzieżami.

1. Problemy metodologii ochrony (zasady systemów, problem powtarzalności, specyfiki, modyfikacji i adaptacji, aspekty psychologiczne i socjologiczne ochrony);
2. Promocja produkcji nowoczesnego sprzętu chroniącego, informacja w tej dziedzinie, ocena aktualnego sprzętu, zwracanie uwagi na niedostatki;
3. Zasady aranżacji wnętrz muzealnych, adaptacji i budowy nowych obiektów muzealnych z punktu widzenia ochrony zbiorów;
4. Zasady innej ochrony przed kradzieżami (system postępowania personelu, jego ilość, kwalifikacje oraz metody doboru, zasady dostępu pracowników do obiektów itp.);
5. Problem współpracy muzeów z organami państwowymi powołanymi do ochrony przedmiotów zabytkowych.

Temat II – Zabezpieczenie zbiorów przed zniszczeniem

1. Ochrona przed pożarem;
2. Ochrona przed następstwami innych klęsk żywiołowych;
3. Ochrona właściwego klimatu;
4. Ochrona przed zwiedzającymi;

5. Warunki ekspozycji (oświetlenie, ogrzewanie, za brudzenie);
6. Warunki magazynowania;
7. Transport wewnątrz muzeum i poza muzeum.

Temat III – Ochrona prawna przed następstwami kradzieży

1. Metoda postępowania prawnego po kradzieży;
2. Problematyka ochrony celnej;
3. Problematyka wszelkich form paserstwa w tym i niezawinionego;
4. Problem ochrony międzynarodowej.

Komitet Szkła

Przedstawił następujący program działalności:

1. Sprawy organizacyjno-muzealne
 - a) kontynuacja starań o utworzenie Muzeum Polskiego Szkła Współczesnego w Centralnej Wzorcowni Szkła Polskiego w Sosnowcu;
 - b) dalsze zabiegi o powołanie do życia w ramach jednego z istniejących muzeów działu szkła pochodzącego z wykopalisk, bądź przekształcenie jednego z muzeów np. regionalnego w „Muzeum szkła wykopaliskowego”.
2. Sprawy organizacyjno-naukowe
Jako pilną potrzebę uznano powołanie do życia Centrum Dokumentacji Szklarskiej, które zajęłoby się rejestracją i inwentaryzacją zbiorów szkła znajdującego się w różnych placówkach w Polsce nie zajmujących się ich ekspozycją i opracowywaniem. Centrum zbierałoby także wszelkiego rodzaju informacje z zakresu historii szkła.
3. Sprawy naukowe
 - a) kontynuacja prac nad przygotowaniem do druku 2 części *Polskiego szkła od 2 połowy XIX w.* (w zależności od dotacji finansowej);
 - b) opracowywanie zbioru szkła z wykopalisk na terenie Starego i Nowego Miasta w Warszawie;
 - c) kwerendy archiwalne i analiza materiałów kartograficznych w związku z opracowywaniem średniowiecznego i nowożytnego hutnictwa szkła w Polsce północno-zachodniej.

Na posiedzeniu plenarnym Polskiego Komitetu Krajowego ICOM w dniu 19.XI.81 r. przyjęto inicjatywę utworzenia Komitetu Muzeów-Rezydencji. Potrzebę utworzenia takiego Komitetu uzasadniano specyficznym charakterem muzeum-rezydencji, które nie mieści się w ramach żadnego z istniejących Międzynarodowych Specjalistycznych Komitetów ICOM.

Wstępnie wnioski o stworzenie Komitetu Muzeów-Rezydencji zgłaszał, na 52 Sekcji Komitetu Wykonawczego ICOM, w lipcu 1982 r., Przewodniczący Polskiego Krajowego Komitetu ICOM Prof. dr Aleksander Gieysztor. Wniosek rozpatrzony zostanie w najbliższym czasie na Zgromadzeniu Generalnym ICOM w sierpniu 1983 r. w Londynie.

Grupa inicjująca Komitet Muzeów-Rezydencji przygotowała regulamin określający cele i formy działania Komitetu. Celem Komisji jest:

- a) prowadzenie działalności naukowo-badawczej związanej z problematyką muzeów-rezydencji, w szczególności zaś z ich dziejami, historycznym wyglądem i urządzeniem oraz nowoczesnymi metodami utrwalania i eksponowania ich podstawowych cech rezydencjonalnych,
- b) stała współpraca i wymiana doświadczeń między muzeami-rezydencjami w Polsce i na świecie na polu naukowym, ekspozycyjnym, dydaktycznym, wydawniczym, dokumentalnym, muzealno-konserwatorskim itp.;
- c) dbanie o wysoki poziom działalności merytorycznej i oświatowej muzeów-rezydencji oraz o ich należyty stan konserwatorski;

Cele swe Komisja realizuje przez:

- a) inspirowanie wszelkich prac naukowo-badawczych oraz inicjowanie działań w dziedzinie oświatowej i konserwatorskiej;
- b) utrzymywanie ścisłej łączności między muzeami-rezydencjami w kraju i za granicą, wzajemne informowanie się o podejmowanych pracach oraz uzyskanych osiągnięciach w działalności merytorycznej, oświatowej, konserwatorskiej;
- c) udzielanie pomocy i fachowych rad po szczególnym placówkom muzealnym w sprawach naukowo-badawczych, ekspozycyjnych, konserwatorskich i oświatowych oraz w dziedzinie dokumentacji, wydawnictw i zakupów muzealnych;
- d) udostępnianie pracownikom muzeów-rezydencji specjalistycznej literatury naukowej i zawodowej w formie przekładów z publikacji zagranicznych;
- e) organizowanie sesji naukowych, seminariów i konferencji poświęconych problematyce muzeów-rezydencji;
- f) organizowanie naukowych objazdów muzeów-rezydencji w kraju i za granicą;
- g) prowadzenie międzymuzealnego szkolenia i wymiany pracowników muzeów-rezydencji w skali krajowej i międzynarodowej.

Oprac. Andrzej Rottermund